Π. Ι Ω ANNOY-ΑΜΑΡΑΝΤΙ Δ ΟΥ ΚΑΘ. ΧΗΜΕΙΑ Σ

ΦΑΣΜΑΤΟΜΕΤΡΙΑ ΜΟΡΙΑΚΗΣ ΦΩΤΑΥΓΕΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΦΩΤΑΥΓΕΙΑ (LUMINESCENCE)

ΠΗΓΗ ΔΙΕΓΕΡΣΗΣ

ΕΙΔΟΣ ΦΩΤΑΥΓΕΙΑΣ

✓ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΡΕΥΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

(ELECTROLUMINESCENCE)

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΡΑΛΙΕΝΕΡΓΩΝ ΡΑΛΙΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

 $\Sigma\Omega$ MATI Δ I Ω N (RADIOLUMINESCENCE)

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΧΗΜΕΙΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

(CHEMILUMINESCENCE)

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΒΙΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

ΣΕ ZΩΝΤΑΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ (BIOLUMINESCENCE)

√ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

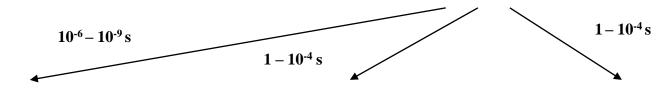
(THERMOLUMINESCENCE)

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΡΙΒΗΣ
ΤΡΙΒΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

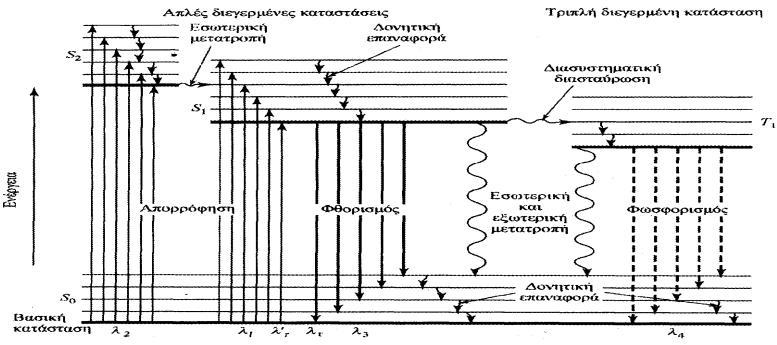
(TRIBOLUMINESCENCE)

✓ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΦΩΤΟΝΙΩΝ ΦΩΤΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑ

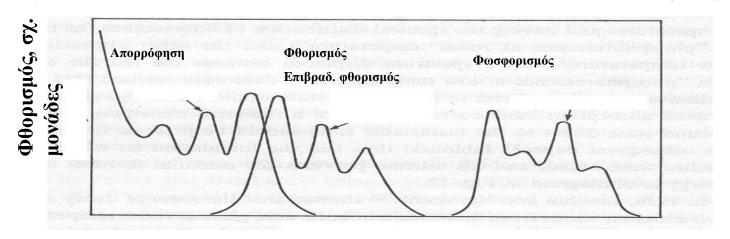
(PHOTOLUMINESCENCE)

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΦΩΤΟΦΩΤΑΥΓΕΙΑΣ

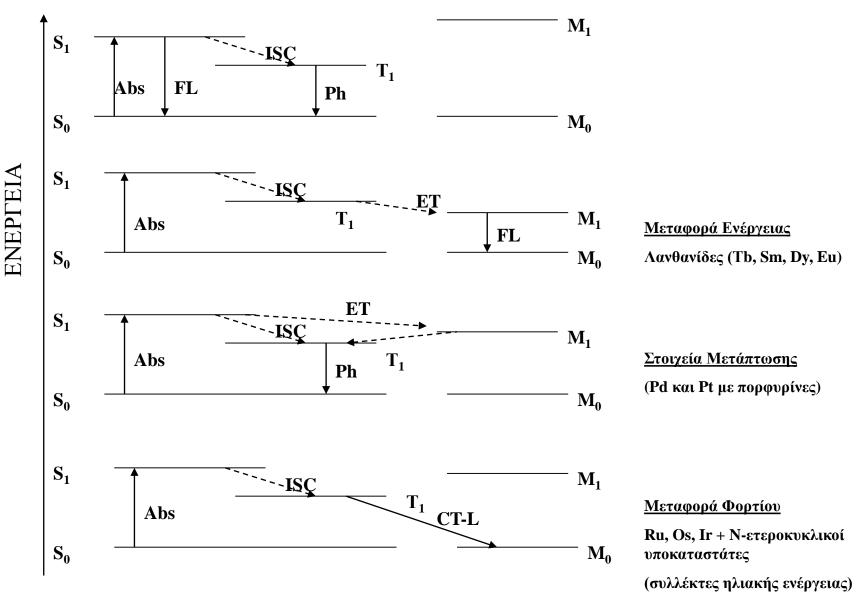

Μερικό ενεργειακό διάγραμμα ενός φωτοφωταυγάζοντος συστήματος.

3

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΦΘΟΡΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΣΥΜΠΛΟΚΩΝ

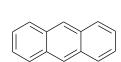
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΟ ΦΘΟΡΙΣΜΟ

- ✓XHMIKH ΔOMH
- √pH
- **√**ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ
- \checkmark Δ IA Λ YTE Σ
- ✓ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

ΦΩΤΑΥΓΕΙΑ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΗ

- \checkmark Υπαρξη π- ηλεκτρονιακού συστήματος (λ_{ex} >220nm)
- ✓ Εκτεταμένο π- ηλεκτρονιακό σύστημα συνεπάγεται

Φθορισμός ΦωσφορισμόςHC $_{cH_{3}}^{cH_{3}}$ $_{cH_{3}}^{cH_{3}}$ $_{cH_{3}}^{cH_{3}}$ $_{cH_{3}}^{cH_{3}}$

Μεγάλα μήκη κύματος

Vitamin A₁

 $\lambda_{ex} = 333$ nm, $\lambda_{em} = 500$ nm

Βενζόλιο

S₁ 263 nm, T₁ 340 nm

Ανθρακένιο

S₁ 376 nm, T₁ 680 nm

✓ Χαμηλότερη διεγερμένη απλή κατάσταση

(αντιδεσμικά) π* - π (δεσμικά) → Ισχυρός φθορισμός (φωσφ.) (αντιδεσμικά) π* - n (μη δεσμικά) → Ασθενής φθορισμός, ισχυρός φωσφορισμός (περιβ. υψηλού ιξώδους)

Ναφθαλίνιο

Κινολίνη

Ινδόλιο

 π^* - π Φθορισμός Φωσφορισμός

 π^* - n Δε φθορίζει (μη πολικ. διαλ) π^* - π Φθορισμός Φωσφορισμός

✓ ο − p −υποκαταστάτες _____ αύξηση φθορισμού

✓ m – υποκαταστάτες — ελάττωση φθορισμού

Δε φθορίζει

Φθορίζει

√ Αύξηση μοριακής ακαμψίας _____ αύξηση φθορισμού

ΦΑΙΝΟΛΟΦΘΑΛΕΪΝΗ (ΔΕ ΦΘΟΡΙΖΕΙ)

ΦΛΟΥΟΡΕΣΚΕΪΝΗ (ΦΘΟΡΙΖΕΙ)

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΑΣ

✓ΥΨΗΛΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ (zero background technique)

✓MEFAAH EKAEKTIKOTHTA (multiparameter technique)

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΕΚΛΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ:

 λ_{ex} , λ_{em} , τ , λ_{phosph} , P, $\mu\eta$ ειδικές παράμετροι

∠ΑΠΛΗ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΧΑΜΗΛΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΟΛΟΓΙΑ

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΑ

- ✓ Συντελεστήςκβαντικής απόδοσης
- ✓ Ισχύς απορροφούμενης ακτινοβολίας
- ✓ Ισχύς εκπεμπόμενης ακτινοβολίας
- Σε πολύ αραιά διαλ. (εbc < 0.05)</p>
- ✓ Χρόνος ζωής φθορισμού
- ✓ Ισχύς φθορισμού σε χρόνο t μετά τη διέγερση
- ✓ Πόλωση φθορισμού

$$\Phi_{F} = \frac{A\rho. \, \text{ekpemp.} \, \phi \omega \tau o v i \omega v}{A\rho. \, \alpha \pi o \rho o \phi. \, \phi \omega \tau o v i \omega v} = \frac{k_{f}}{k_{f} + \Sigma k_{non-f}}$$

$$0 \le \Phi_{F} \ge 1$$

$$P_{A} = P_{o} - P_{t} = P_{o} \left(1 - e^{-2,303 \text{sbc}} \right)$$

$$F = \Phi_{F} P_{A} = \Phi_{F} P_{o} \left(1 - e^{-2,303 \text{sbc}} \right)$$

$$\left(2,303 \text{sbc} - \left(2,303 \text{sbc} \right)^{2} / 2! + \left(2,303 \text{sbc} \right)^{3} / 3!. \right)$$

$$F = 2,303\Phi_F P_o \varepsilon bc = K \times c$$

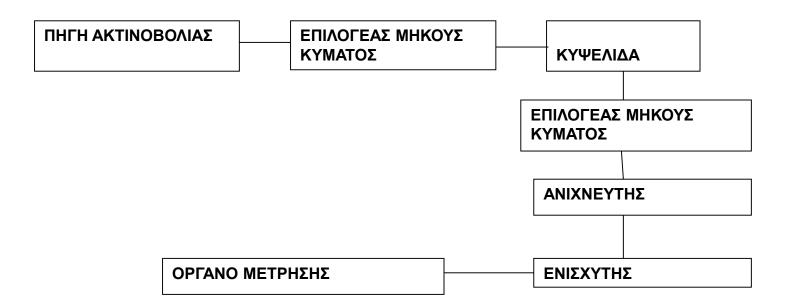
$$\tau_F = \Phi_F \tau_n$$

$$F_t = F_o e^{-t/\tau}$$

$$P = (F_V - F_H)/(F_V + F_H)$$

ΟΡΓΑΝΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΦΘΟΡΙΣΜΟΥ

- -Φθορισμόμετρα
- -Φασματοφθορισμόμετρα
- -Φθορισμόμετρα για ειδικές εφαρμογές

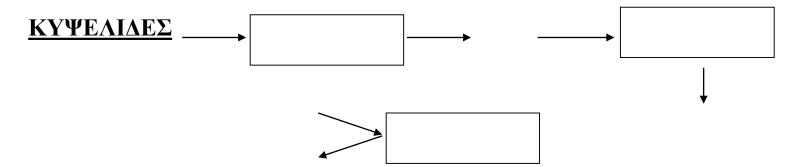
ΣΧΗΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΦΑΣΜΑΤΟΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΟΥ

ΠΗΓΕΣ ΔΙΕΓΕΡΣΗΣ

- -Λυχνίες τόξου υδραργύρου [υψηλής (366nm) και χαμηλής πίεσης (254nm)]
- -Λυχνίες τόξου αερίου ξένου (συνεχές φάσμα, 250-600nm)
- α) συνεχούς εκπομπής
- β) στιγμιαίας εκπομπής
- -Λέιζερ (ενισχυτές φωτός εξαναγκασμένης εκπομπής)
- α) μονοχρωματικοί
- β) λέιζερ χρωστικών με επιλογή μήκους κύματος

ΕΠΙΛΟΓΕΙΣ ΜΗΚΟΥΣ ΚΥΜΑΤΟΣ

- -Φίλτρα (υάλου αποκοπής ή συμβολής)
- -Μονοχρωμάτορες (πρίσματος, φράγματος)

ANIXNEYTEΣ

- -Φωτοπολλαπλασιαστές (PMT)
- -Ανιχνευτές ζεύξης φορτίου (Charge-coupled detectors)

<u>ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΤΩΝ</u> <u>ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ</u>

✓ΣΚΕΔΑΣΗ (SCATTERING)

 \Rightarrow Rayleigh (μόρια διαλύτη, $<<\lambda$)

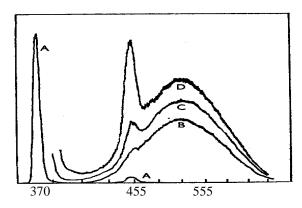
 \Rightarrow Tyndall (μικρά σωματίδια, $< \lambda$)

⇒Raman (δονητικές και περιστροφικές κινήσεις μορίων διαλύτη)

ΈΝΔΟΓΕΝΗΣ ΦΘΟΡΙΣΜΟΣ

 \checkmark AΠΟΣΒΕΣΗ (QUENCHING)

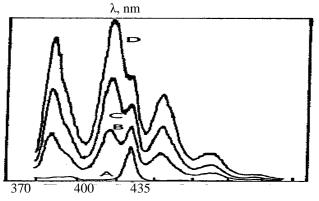
✓ΦAINOMENO EΣΩΤΕΡΙΚΟΎ ΦΙΛΤΡΟΎ (INNER FILTER EFFECT)

<u>Φάσμα εκπομπής θειικής κινίνης (λ_{ex}=366nm)</u> και παρεμπόδιση από σκέδαση Raman

A- H_20 ; B- $0.1 \mu g/ml$ κινίνης (σε ίδια ευαισθησία)

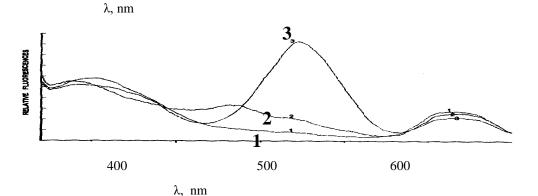
C, D- 0,1 μg/ml κινίνης (υψηλή ευαισθησία)

<u>Φάσμα εκπομπής ανθρακενίου σε κυκλοεξάνιο</u> και παρεμπόδιση από σκέδαση Raman

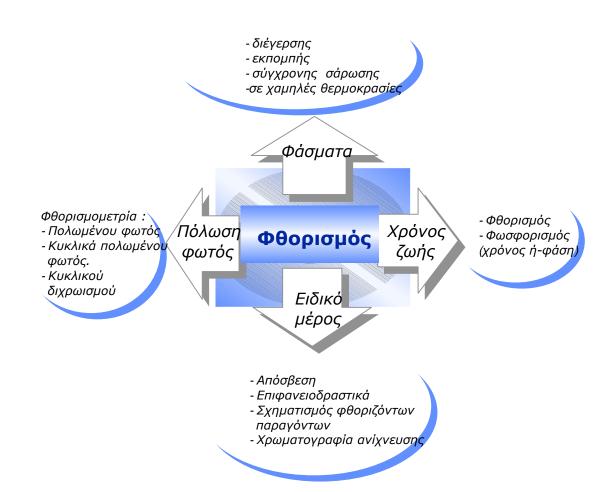
Α- διαλύτης

Β, C, D- ανθρακένιο σε διάφορες συγκεντρώσεις

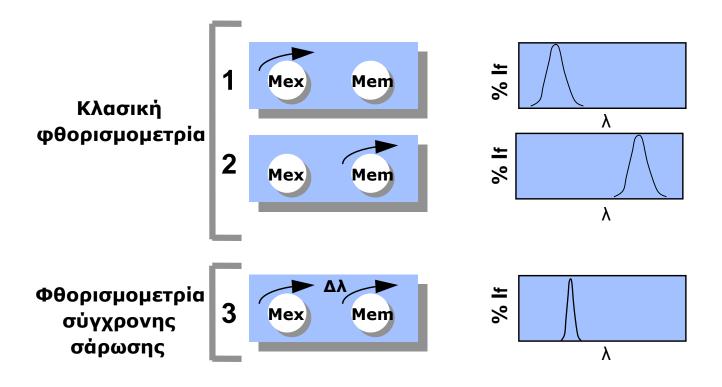

- 1. Φυσιολογικός ορός
- 2. Αιμολυμένος ορός
- 3. Υκτερικός ορός

ΠΟΛΥΠΑΡΑΜΕΤΡΙΚΟΤΗΤΑ ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΑΣ

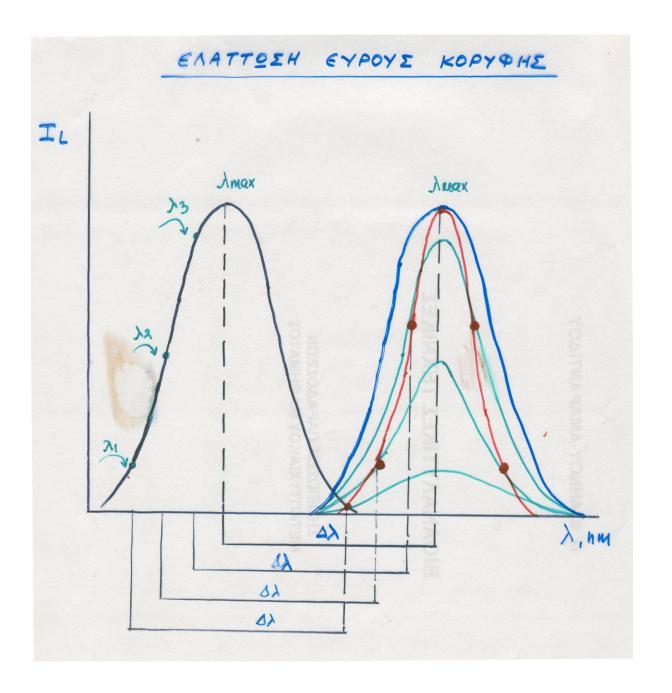
$\frac{\Phi\ThetaOPI\Sigma MOMETPIA ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΣΑΡΩΣΗΣ ΦΑΣΜΑΤΟΣ}{(Δλ=const)}$

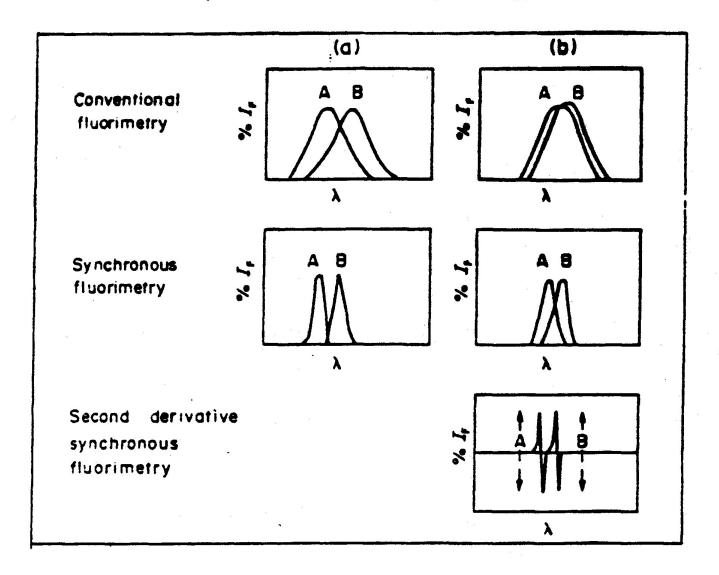
λ

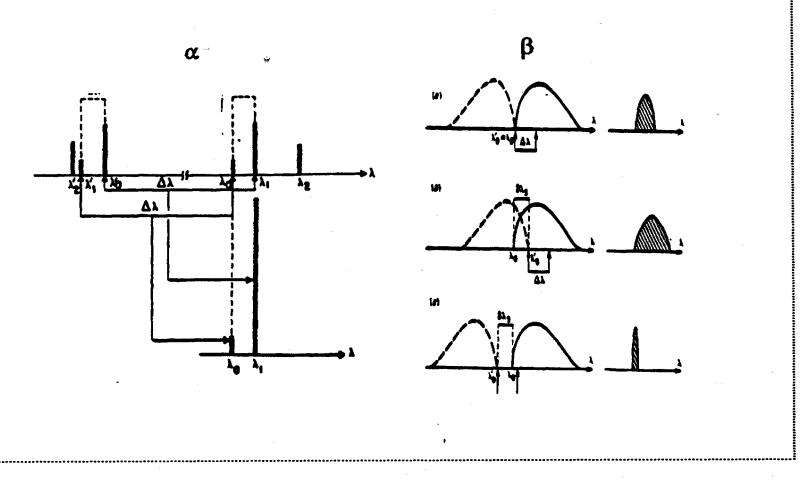
Βασικά χαρακτηριστικά φάσματος:

- -Ελάττωση ημιεύρους κορυφής
- -Απλοποίηση φάσματος
- -Ελάττωση φασματικής περιοχής αναλυτικού ενδιαφέροντος

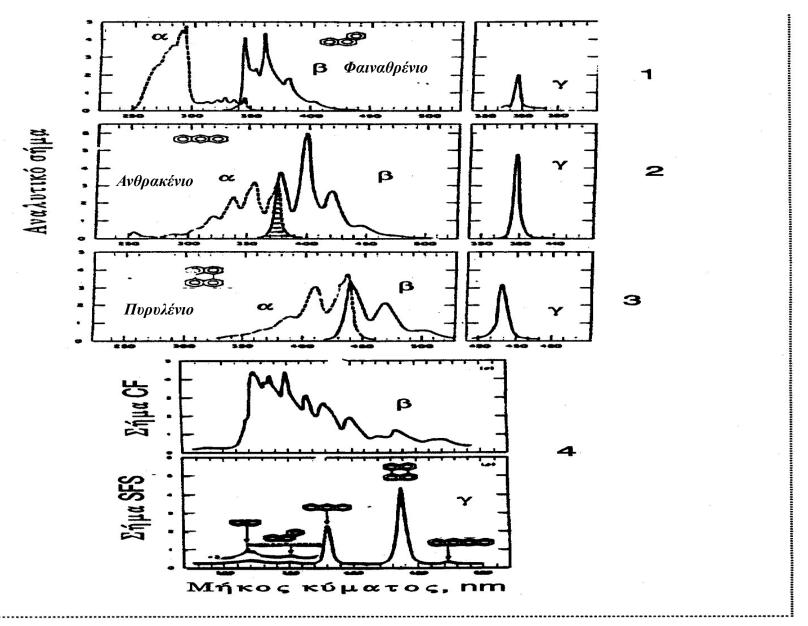

Synchronous duorescence spectroscopy

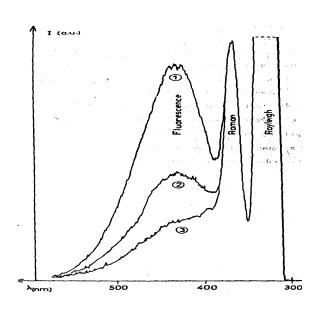

Εκλεκτική ευαισθητοποίηση και απλόποίηση του φάσματος με επιλογή συγκεκριμένου Δλ, (α), και ελάττωση του εύρους του λάμβανόμενου φάσματος ανάλογα με την διαφορά μήκους κύματος Stokes',(β).

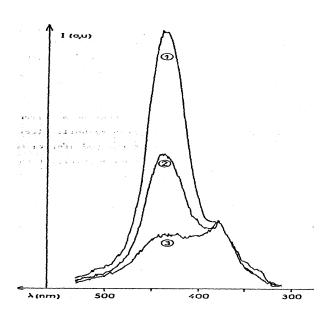

Φάσματα διέγερσης (excitation), α, εκπομπής (emission), β, κλασικής φθορισμομετρίας, CF, και σύγχρονης σάρωσης (SFS), γ, του φαιναθρενίου, Ι, ανθρακενίου, 2, πυρυλενίου, 3, και μίγματος αυτών με τετρακένιο. Είναι φανερός ο διαχωρισμός των κορυφώνπου επιτυγχάνεται και η καλύτερη ευκρίνεια.

1) 1 ng/ml 2) 0.3 ng/ml 3) H₂O

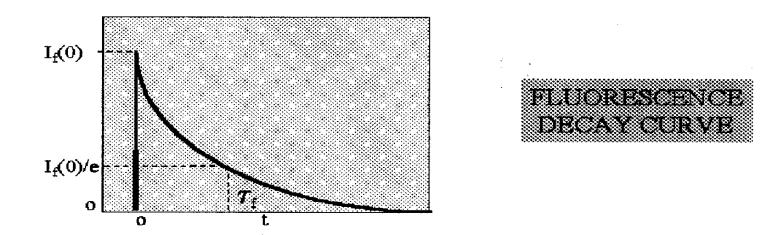

DOL= 0.1 ng/ml

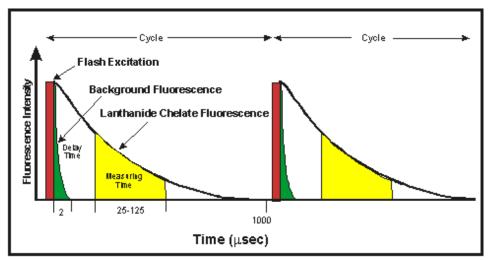
DOL= 2 ng/l

ΧΡΟΝΟΣ ΖΩΗΣ ΦΘΟΡΙΣΜΟΥ

Inherent property of a fluorophore ($\tau \sim 1/\epsilon$) Sensitive to microenvironment

<u>APXH TEXNIKHΣ XPONIKA ΔΙΑΧΩΡΙΖΟΜΈΝΟΥ ΦΘΟΡΙΣΜΟΥ</u> (Time-resolved Fluorimetry)

- ✓ Χρήση ιχνηθετών μεγάλου χρόνου ζωής φθορισμού (ιόντα λανθανίδων)
- ✓ Διέγερση δείγματος με βραχύ παλμό ακτινοβολίας
- ✓ Μέτρηση μετά απόσβεση βραχύβιου φθορισμού υποβάθρου

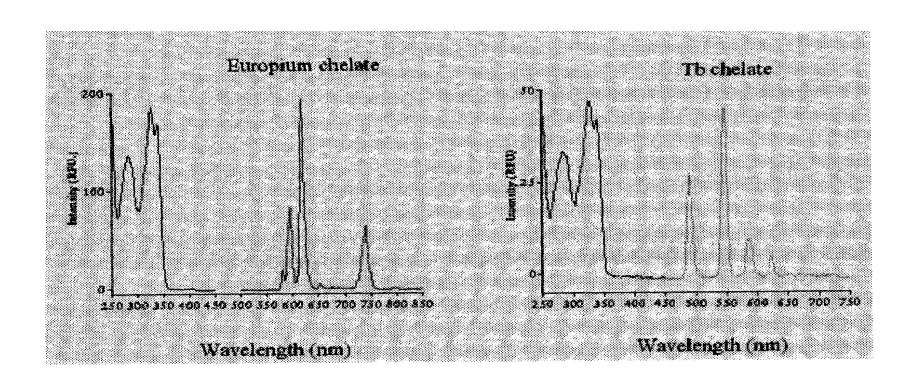
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ:

- -Ελάττωση ακτινοβολίας υποβάθρου
- -Ανοσοχημικοί προσδιορισμοί
- -Μέδοθοι υβριδοποίησης DNA

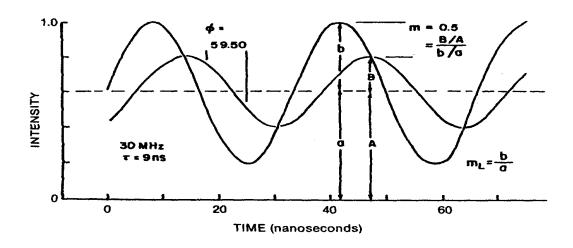
Απόσβεση φθορισμού συμπλόκων ενώσεων λανθανιδών

Chelate	Excitation(nm)	Emission (nm)	Fluorescence Lifetime (τ) (μsec)	Suggested Emission Filter
Europium (Eu)	340	615	730	620/40
Samarium (Sm)	340	642	50	645/40
Terbium (Tb)	320	545	1050	545/40
*(Dyprosium (Dy)	320	572	16	575/15
*Ruthenium (Ru)	459	620	0.4	620/40

ΙΟΝΤΙΚΟΣ ΦΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΜΠΛΟΚΩΝ ΕΥΡΩΠΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΡΒΙΟΥ

ΑΡΧΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΦΑΣΙΚΑ ΔΙΑΧΩΡΙΖΟΜΕΝΟΥ ΦΘΟΡΙΣΜΟΥ (Phase- resolved Fluorimetry)

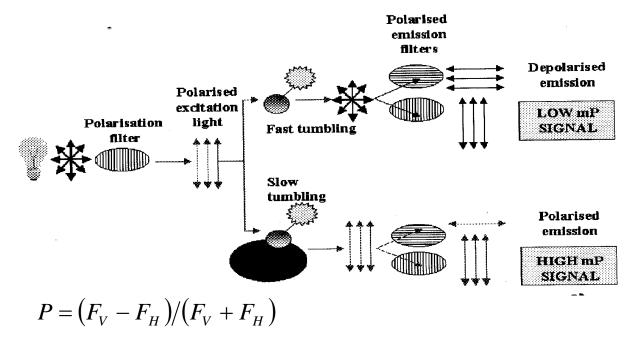

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ:

- -Προσδιορισμός χρόνου ζωής φθορισμοφόρων
- Ανάλυση μίγματος ουσιών

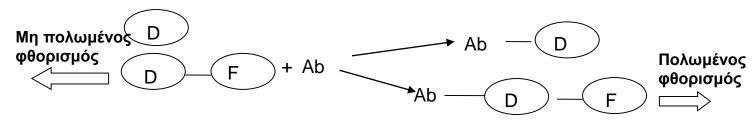
ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΑ ΠΟΛΩΜΕΝΟΥ ΦΩΤΟΣ

(FLUORESCENCE POLARIZATION)

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

- -Προσδιορισμός μεγέθους και ολικών διαστάσεων μακρομορίων επισημασμένων με φθορισμοφόρα
- -Ανοσοφθορισμομετρικοί προσδιορισμοί συναγωνιστικού τύπου

ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

<u>ΑΜΕΣΕΣ</u>

(Ενδογενής φθορισμός<u>)</u>

- -BITAMINEΣ
- -ФАРМАКА
- -AMINOEEA
- -ΑΛΚΑΛΟΕΙΔΗ
- -ΠΟΛΥΑΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ

ΕΜΜΕΣΕΣ

(Μετατροπή σε φθορίζον προϊόν)

- α) Σχηματισμός φθορίζοντος παραγώγου με σύνδεση με φθορίζουσες ουσίες (δανσυλο-χλωρίδιο για αμινοξέα και φαινόλες, ο-φθαλαλδεϋδη για πρωτοταγείς αρυλαμίνες, αρυλυδραζίνες)
- β) Μετατροπή του αναλύτη σε φθορίζον προϊόν μέσω χημικών αντιδράσεων
- γ) Σχηματισμός φθορίζοντος συμπλόκου για τον προσδιορισμό μεταλλοϊόντων ή οργανικών μορίων
- δ) Με απόσβεση ή ενίσχυση φθορισμού

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΘΟΡΙΣΜΟΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

- ✓ Μέθοδοι διαχωρισμού με ανιχνευτή φθορισμού (Χρωματογραφικές τεχνικές, τριχοειδής ηλεκτροφόρηση)
- ✓ Ενζυμική ανάλυση
- α) Προσδιορισμός ενεργότητας ενζύμων
- β) Προσδιορισμός υποστρωμάτων
- ✓ Προσδιορισμός μεγέθους και ολικών διαστάσεων μακρομορίων επισημασμένων με φθορισμοφόρα (Φθορισμομετρία πολωμένου φθορισμού)
- ✓ Μελέτη σύνδεσης μικρομορίων, π.χ. φαρμάκων με πρωτεΐνες (Τεχνική φθορίζοντος ιχνηθέτη)
- ✓ Μετρήσεις αποστάσεων μεταξύ ομάδων μακρομορίου με βάση το φαινόμενο μεταφοράς ενέργειας
- ✓ Μικροσκοπία φθορισμού(Χρώση κυττάρων, χρήση επισημασμένων αντισωμάτων ειδικών για τα συστατικά του κυττάρου)
- ✓ Φθορισμοανοσοχημικοί προσδιορισμοί
- ✓ Μέθοδοι υβριδοποίησης DNA

Fluorescence Resonance Energy Transfer (FRET)

Fluorescence resonance energy transfer (FRET) is a distance-dependent interaction between the electronic excited states of two dye molecules in which excitation is transferred from a donor molecule to an acceptor molecule without emission of a photon. The efficiency of FRET is dependent on the inverse sixth power of the intermolecular separation, we making it useful over distances comparable with the dimensions of biological macromolecules. Thus, FRET is an important technique for investigating a variety of biological phenomena that produce changes in molecular proximity. When FRET is used as a contrast mechanism, colocalization of proteins and other molecules can be imaged with spatial resolution beyond the limits of conventional optical microscopy.

Primary Conditions for FRET

- Donor and acceptor molecules must be in close proximity (typically 10-100 Å).
- The absorption spectrum of the acceptor must overlap the fluorescence emission spectrum of the donor (see figure).
- Donor and acceptor transition dipole orientations must be approximately parallel.

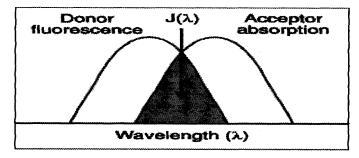
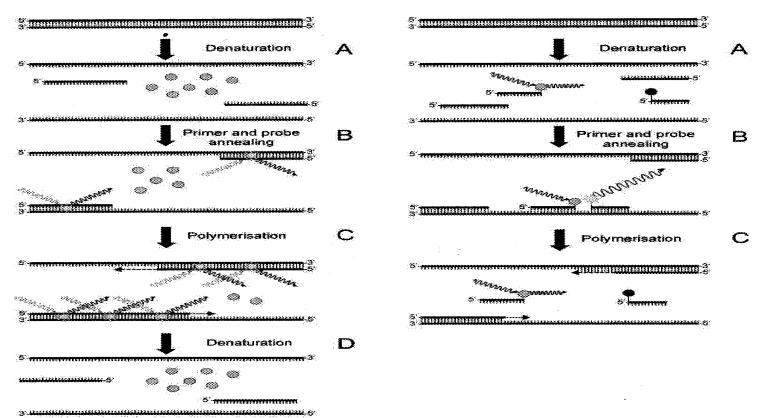

Figure. Schematic representation of the FRET spectral overlap integral.

Förster Radius

The distance at which energy transfer is 50% efficient (i.e., 50% of excited donors are deactivated by FRET) is defined by the Förster radius (R_o). The magnitude of R_o is dependent on the spectral properties of the donor and acceptor dyes:

Green I dye exhibits little fluorescence. (B) At the annealing temperature, a few dye molecules bind to the double-stranded primer/target, resulting in light emission upon excitation. (C) During the polymerisation step, more and more dye molecules bind to the newly synthesised DNA, and the increase in fluorescence can be monitored in real-time. (D) On denaturation, the dye molecules are released and the fluorescence signal returns to background. Right: Hybridisation probe method. The RT step has been omitted. (A) During the denaturation step, both hybridisation probes remain in solution and separate. Any emission from fluorescein is at 530 nm, and is disregarded by the detector. (B) During the annealing step, the probes hybridise in a head-to-tail arrangement, the two dyes come in close proximity and the emitted energy excites the second dye, which emits red fluorescent light at a longer wavelength. (C) At the polymerisation temperature, both probes return into solution and any emissions from fluorescein are ignored.

Journal of Molecular Endocrinology (2000) 25, 169-193

www.endocrinology.org

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1. Parker CA, Photoluminescence of Solutions, Elsevier, Amsterdam, 1968
- 2. Hemmila IK, Applications of Fluorescence in Immunoassays, John Wiley & Sons, New York, 1991
- 3. Warner IM, Patonay G, Thomas MP, "Multidimensional Luminescence Measurements", Anal Chem, **57**, 463 A, 1985
- 4. Rubio S, Gomez-Henz A, Valcarcel M, "Analytical applications of synchronous fluorescence spectroscopy", Talanta, 33, 633-640, 1986
- 5. Seitz RW, "Fluorescence derivatization", CRC (Critical Reviews in Analytical Chemistry), p. 367, 1980
- 6. Georges J, "Lanthanide-sensitized Luminescence and applications to the determination of organic analytes", Analyst, 118, 1481-1486, 1993
- 7. Skoog DA, Holler FJ, Nieman TA, Principles of Instrumental Analysis, Brooks/Cole Pub Co; 5th edition, 1997
- 8. Bright FV, "Bioanalytical Applications of Fluorescence Spectroscopy", Anal Chem, 60, 1031A, 1988
- 9. Gudgin Dickson EF, Pollak A, Diamandis EP, "Time-resolved detection of lanthanide luminescence for ultrasensitive bioanalytical assays", J Photochem Photobiol, B: 30 Biology, 27, 3-19, 1995